

Coming out
w polskiej przestrzeni
dyskursywnej

PRACE
NAUKOWE



UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 3500

Małgorzata Kita

Coming out
w polskiej przestrzeni
dyskursywnej

Redaktor serii: Kultura i Język Polski dla Cudzoziemców
Romuald Cudak

Recenzent
Bogusław Skowronek

Spis treści

Od autorki

7

Metamorfozy *coming outu*:

wydarzenie społeczne, gatunek mowy, gatunek literacki

9

KobiECE *wychodzenie z szafy*

61

Dyskursowe konteksty *coming outu*

85

Coming out polskiej literatury LGBT

113

Wyjść z szafy, by wejść do darkroomu

135

Nota bibliograficzna

167

Bibliografia

169

Indeks nazwisk

187

Summary

195

Résumé

197

Od autorki

Kształtujący się od lat 60. XX wieku, a w Polsce od przełomu wieków XX i XXI dyskurs LGBT – emancypacyjny, tożsamościowy, teoretyczny, artystyczny – powinien skłaniać badaczy do jego naukowej eksploracji. I rzeczywiście, stanowi pole zainteresowania wielu dziedzin naukowych. Traktują o nim filozofowie różnych paradygmatów, psychologowie i socjologowie, przyciąga uwagę antropologów, kulturoznawców, filmoznawców, literaturoznawców. Nie jest nieobecny w refleksji i badaniach lingwistycznych.

W Polsce najwięcej dotychczas uwagi poświęcono problematyce nominacji osób LGBT, która jest bardzo wrażliwym obszarem ujęzykowania postrzegania i kategoryzowania osób o tożsamości psychoseksualnej innej niż powszechnie przyjęta – przez język zwany ogólnym, ale też przez język „branżowy”, czyli będący w użytku w środowisku osób LGBT. Pionierskie w tej dziedzinie badania prowadzą Andrzej Dyszak, Igor Borkowski, Artur Rejter i Jagoda Ródroch-Malek. Pojawiła się myśl, by rozpatrywać „język” osób homoseksualnych jako socjolekt.

Mój tok myślenia kieruje się w stronę działania językowego osób nieheteroseksualnych – „nie w 100 procentach heteroseksualnych”, jak mówi o uczestnikach swojego projektu artystyczno-społecznego nowojorska fotografka io Tillet Wright. Jest on zatytułowany *Self Evident Truths*, a polega na portretowaniu ludzi, którzy tak właśnie się określają (<http://www.darlingdays.com/self-evident-truths>).

Wybieram gatunek mowy, który mocą swej performatywności stwarza nową rzeczywistość nie tylko językową – i to zarówno w skali jednostkowej, jak i społecznej. To *coming out* – czyli publiczne (w różnym zakresie) oświadczenie danego człowieka o znaczeniu ‘jestem osobą LGBT’.

Praktyka komunikacyjna znana od dawna, choć jeszcze tak nie nazwana, bo obecne znaczenie wyrażenia datuje się od lat 60. ubiegłego stulecia, w Polsce pojawiła się w przestrzeni dyskursu publicznego w latach 90. XX w. Bardzo szybko została zaadoptowana: i akt komunikacyjny, nazwany *coming outem*, i nazwa, będącą cytatem z angielszczyzny.

Książka, mająca jako tło teoretyczne lingwistykę kulturową, traktuje o (relatywnie) nowym na polskiej mapie genologicznej gatunku mowy, jego semantyce i pragmatyce, oraz o poszukiwaniach nazewnictwa dla zetykietowania go (albo mówiąc językiem nowomiedialnym: otagowania). Nazwa w tym przypadku ma bowiem wielki walor, ponieważ nie tylko dokumentuje ewolucję znaczenia wyrażania, ale także niesie z sobą duży potencjał emocjonalny wobec nazywanego wydarzenia komunikacyjnego.

Zajmuje mnie polska praktyka *wychodzenia z szafy*, co nie oznacza, że jako tło i dokumentację materiałową pomijam *coming outy* poza Polską i literaturę piękną, w której znajduję reprezentację problematyki LGBT i ilustracje zjawisk, o których piszę. Uważam *coming out* za gatunek mowy podnadgraniczny (nie chcę przez to powiedzieć: uniwersalny, bo nieheteronormatywność jest mocno związana z kulturami), uwagę koncentruję jednak na jego językowym opisie w polskiej przestrzeni dyskursowej.

Tekstowe aspekty języka LGBT są przedmiotem mojego zainteresowania od kilku lat, napisałam już na ich temat kilka artykułów, których przeredagowane fragmenty włączyłam do książki. Ich wykaz podaję w *Nocie bibliograficznej*.

Indeks nazwisk

- A**
Abramowicz Marta 170, 185
Adamczyk Piotr 185
Adamik Katarzyna 40, 65, 81, 83,
84, 180
Adamska Katarzyna 63, 169
Aldrich Robert 62, 169
Alicja 156, 157
Anca Porumb 118, 169
Andrzejewska Dorota 183
Antas Jolanta 89, 169
Antonius Richard A. 70, 71, 185
Arabski Janusz 167, 174
Ariès Philippe 79, 86, 169
Arman Yasmine 19
Arnault Delphine 19
Arustowicz Krystyna 169
Arystoteles 106, 185
August II 80
Austen Jane 14, 16, 185
Awdiejew Aleksy 9, 124, 169, 182
Aznavour Charles 96
- B**
Bachleda-Curuś Alicja 51
Bachtin Michaił 10
Baker Gilbert 36
Baker Paul 131, 169
Balasco Josiane 99
Balzac de Honoré 80
Banasiak Bogdan 172
Bańko Mirosław 143, 170
Barańczak Stanisław 144
Barańska Anna 129
Barbasiewicz Marek 39, 64, 108, 137,
138
Bartmiński Jerzy 11, 170, 172
Basiuk Tomasz 45, 110, 137, 141,
169, 170, 175
Bator Joanna 103, 170
Beburishvili Giorgi 179
Bednorz Monika 129
Beksińscy 186
Beksiński Tomasz 92
Beksiński Zbigniew 92
Bennet Elizabeth 14, 15
Berendt John 24, 25, 48, 185
Berlusconi Barbara 19
Berman Paul 36, 170
Bettelheim Bruno 32, 170
Białoszewski Miron 66, 140, 146,
160, 163, 164, 170, 185
Biały Beata 172
Biedroń Robert 99, 170, 175, 184
Bielas Katarzyna 44, 100, 170, 186
Bielecki Marian 140, 170
Bieńkowska Wiera 169
Bizior Renata 170
Bojarska Anna 45, 46, 48, 181, 185
Bokszański Zbigniew 105, 170
Bonnet Marie-Jo 62, 170
Boogayman 69
Borkowski Igor 7, 170
Borroméo Lavinia 19
Bouygues Chloé 18
Bouygues Diane 18
Boy-Zeleński Tadeusz 38, 100, 135,
144
Bralczyk Jerzy 145, 184
Breguła Karolina 117
Browarny Wojciech 170
Brzechwa Jan 17, 88

Buber Martin 42
 Bugajski Marian 105, 170, 176–178
 Bukowska Xymena 108, 170
 Bułgakow Sergiusz 41
 Burkhardt Hanna 170
 Burzyńska Anna 116, 175
 Bush Ashley 19
 Bush Lauren 19
 Butler Judith 127, 170

Cage Ken 130, 171
 Capote Truman 33, 35
 Capuletti Julia 27–29, 31, 32, 180
 Carroll Lewis 156, 157, 185
 Cass Vivienne 142
 Cassel Jean-Pierre 19
 Castells Manuel 105, 171
 Cebo-Foniok Małgorzata 169
 Chamfort de Sébastien-Roch Nicolas 12
 Charlotte królowa 18
 Chauncey George 141, 171
 Chińcz Marzena 63, 171
 Choderlos de Laclos Pierre 17, 185
 Choduń Agnieszka 173
 Cholewa Piotr W. 186
 Chudoba Ewa 62, 117, 171
 Chwin Stefan 93, 173
 Collier dr 23, 24
 Corrège (Antonio Allegri da Correggio) 93
 Courbet Gustave 92, 93, 177, 180
 Croÿ de Alexandra 19
 Cuber Marta 62, 171
 Czapliński Przemysław 175
 Czepita Stanisław 173
 Czyżewski Marek 108, 171

Ćwieczek król 26

Danek Danuta 170
 Darcy Fitzwilliam 15
 Datner-Śpiewak Helena 172
 De la Renta Oscar 152
 Dehnel Jacek 85, 152, 153, 179, 183
 Delon Michel 80, 171
 Dexter Dex 51

Dole de Guillaume 12
 Domagalik Małgorzata 64
 Domecq Belén 19
 Doria Ginevra 19
 Dostojewski Fiodor 41
 Douglas Alfred 46
 Drake Robert 98, 171
 Drąg Bronisław 177
 Drozdowski Mariusz 170, 171
 Drozdowski Rafał 89, 171
 Dubuis Patrick 113, 171
 Duby Georges 79, 86, 169
 Duda Maciej 117, 171
 Dunin Kinga 171
 Dunin-Dudkowska Anna 178
 Duszak Anna 9, 172
 Dybel Paweł 95, 171
 Dyszak Andrzej 7, 68, 129, 131, 171
 Dzierżyńska Aleksandra 172

Eastwood Francesca 19
 Eichberg Rob 103, 171
 Einstein Albert 19
 Elżbieta II 18
 Engel-Bernatowicz Agata 140, 142, 171
 Eribon Didier 62, 171
 Estienne Henri 12
 Evans Moyra 130, 171

Fabien Lara 98, 184
 Fairclough Norman 9, 172
 Falski Maciej 175
 Fawzia Latifa d’Egypcie 18
 Fąka Piotr 129
 Ferenc Dominika 110, 169, 175
 Ferguson Alice 19
 Fernandez Dominique 118, 123, 124, 179, 181
 Ferro Robert 98, 172
 Feszyn Men 77
 Fielding Helen 98, 185
 Figurski Michał 77
 Fijałkowski Paweł 172
 Filiciak Mirosław 177
 Filipczak Anita 129

- Filipiak Izabela 40, 62, 64, 66, 117, 120, 175
 Firbank Ronald 154
 Fisher Trevor 45, 172
 Fitzgerald Scott 76
 Fleischer Michael 129
 Floreński Paweł 41
 Forde J. 130, 172
 Foucault Michel 9, 88, 101, 135, 172
 Franaszek Andrzej 65, 172
 Frère Ségolène 19
 Freud Zygmunt 72
- G**
 Gajda Janusz 172
 Gajda Stanisław 10, 86, 88, 105, 172, 174
 Garland Judy 34
 Genet Jean 154, 171
 Genette Gerard 83, 172
 Gennep Arnold 32, 172
 George III 18
 Gergen Kenneth J. 105, 172
 Gerstner David A. 172
 Ghosn Caroline 19
 Ghosn Nadine 19
 Giddens Anthony 88, 172
 Gide André 171
 Giertych Roman 44
 Gilewski Wojciech 169
 Ginsberg Allen 34
 Giraudet Eugène 13
 Gliszczyńska Aleksandra 10, 178
 Gloger Zygmunt 79
 Głowania Małgorzata 172
 Głowiński Michał 38, 40, 44, 56, 57, 68, 109, 143, 160, 172, 184
 Godzic Wiesław 172
 Goffman Erving 80, 127, 172
 Gogol Nikołaj 153
 Gombrowicz Witold 56, 128, 184, 186
 Gomułka Władysław 38
 Gorbacheva Anastasia 19
 Gorbacheva Ksénia 19
 Graff Agnieszka 63, 172
 Grajewski Wincenty 175
 Grądział-Wójcik Joanna 171
- Grech Michał 129
 Griffiths Robin 116, 172
 Grochowski Grzegorz 86, 173
 Grochowski Maciej 129, 173
 Gruszczynska Anna 63, 173
 Grzebałkowska Magdalena 92, 186
 Grzeluk Izydor 153, 173
 Grzmił-Tylutki Halina 88
 Guliwer 161
 Guzner Susana 62, 173
- H**
 Hall Radclyffe 135
 Hallyday Estelle 99
 Hearst Amanda 19
 Hearst Lydia 19
 Hemar Marian 72
 Hemingway Dree 19
 Heschel Abraham 42
 Holland Agnieszka 84, 180
 Hopfinger Maryla 106, 173
 Hummel Robert 170
- I**
 Io Tillett Wright 7
 Iwaszkiewicz Jarosław 96, 143, 186
- J**
 Jabłoński Witold 44, 117
 Jackowiak 117
 Jadacka Hanna 68, 173
 Jagielski Sebastian 39, 63, 100, 101, 103, 108–111, 116, 118, 173
 Jakubowska Honorata 103, 173
 Janicki Kamil 173
 Janion Maria 40, 41, 65, 81, 93, 170, 173
 janKomunikant 129, 173
 Jankowska Kamila 129
 Janowska Katarzyna 85
 Jarniewicz Jerzy 45, 144, 179
 Jarosz Beata 167, 173, 174
 Jarzębska Joanna 171
 Jarzębski Jerzy 186
 Jaworski Stanisław 175
 Jazwierski Jacek 173
 Jeger Rujana 164
 Jemielniak Dariusz 115, 173
 Jenkins Philip 34, 173
 Jeziński Marek 178

- Jokiel Irena 174
Jones Bridget 98, 185
Jones Maldwyn A. 34, 37, 173
Judycki Stanisław 136, 173
- K**
Kaliściak Tomasz 48, 100, 173
Kałużyński Zygmunt 57
Kamińska Aleksandra 140, 142, 171
Kamińska-Szmaj Irena 169
Kapulet pan 14
Kapulet pani 31, 32
Karnat-Napieracz Anna 105, 173
Karolak Ireneusz 81, 173, 183
Karwatowska Małgorzata 66, 167, 171, 173, 174, 179
Kasperowicz Ryszard 173
Keegan Spence 156, 173
Kennedy Cory 78
Kennedy Kathleen 19
Kerdellant Christine 99, 186
Kerr Yasmin 19
Kertbeny Károly Maria 100
Kiepas Andrzej 103, 173
Kim Renata 65
King Martin Luther 37
Kirke Digory 69
Kita Małgorzata 9, 61, 85, 86, 90, 105, 106, 108, 113, 127, 167, 174, 176, 179
Kitliński Tomek 39, 175
Kitowska-Łysiak Małgorzata 173
Klossowska Harumi 19
Kłosowska Monika 170, 171
Kochanowski Jacek 110, 116, 170, 174, 175
Komasa Jan 159
Komendant Tadeusz 172
Kopacki Andrzej 176
Kopaliński Władysław 18, 174
Kopciuszek 16, 17, 26, 27, 180, 181
Kopeć Zbigniew 171
Kosofsky Sedgwick Eve 38, 174, 177
Kosowska Ewa 86, 174
Kostrzewa Yga 40, 65, 149, 174
Kościańska Agnieszka 10, 174
Kowalczyk Robert 86, 175
Kowalska Beata 86, 177
- Koziński Józef 93, 175
Krajewski Marek 89, 158, 171, 175
Kraskowska Ewa 114
Krasnolice książę 26, 27
Kraszewski Józef Ignacy 79
Kristeva Julia 108, 146, 175
Królikiewicz Wojciech 171
Krzemiński Ireneusz 40
Krzpiał Magdalena 89, 175
Krzyszpień Jerzy 68, 175
Krzywicka Irena 135
Kucharska Marta 171
Kuczan Milan 73
Kuczok Wojciech 45
Kujawa Tobiasz 76
Kułpa Robert 62, 175
Kurek Mariusz 44, 61, 65, 175, 179, 186
Kuzniar Alice A. 116, 175
Kwaśniewska Aleksandra 19
- L**
Labuda Aleksander 175
Lafleur Sarah Miyazawa 19
Lando Joe 51
Laszuk Anna 40, 44, 61, 62, 65, 84, 175, 181, 186
Leap Williamsa 132
Lecoy F. 12
Lejeune Philippe 56, 175
Leszkowicz Paweł 39, 63, 175
Levinas Emmanuel 42
Lewinson Jacek 102, 175
Lewis Clive Staples 69, 70, 186
Lew-Starowicz Zbigniew 10, 175
Li Jasmine 19
Liechtenstein de Lorenza 18
Lisak Agnieszka 30
Lisowska-Chehab Halina 175
Lizurej Marzena 63, 175
Lubas-Bartoszyńska Regina 175
Lubelski Tadeusz 176
Lupa Krystian 40, 68
- Ł**
Łaziński Marek 170
Łukasiewicz Małgorzata 177
Łyda Andrzej 167, 174

- M**
Maalouf Amin 106, 175
Magnan Pierre 132
Majcherek Janusz 72
Majchrowski Zbigniew 93, 173
Maleuvre Didier 80, 175
Malinowska Ewa 172
Małyska Agata 178
Marbe Lauren 19
Marecki Piotr 185
Margański Janusz 177
Marianowicz Antoni 185
Markowska Barbara 108, 170
Markowski Michał Paweł 116, 175
Marody Mirosława 172
Martuszevska Anna 26, 175
Marzano Michela 125, 175
Marzec Katarzyna 186
Masanès Fabrice 93
Masłowska Dorota 76
Matuszewski Krzysztof 172
Mayer Hans 116, 175
Mellon Angela 19
Mellon Diana 19
Mellon Sara 19
Melmoth Sebastian 47
Meyer Moe 45, 175
Meyer Stephenie 85, 105, 174
Michał Anioł 46
Milcke Mikołaj 51, 53, 62, 95, 109,
122, 126, 127, 180, 184, 186
Milecki Aleksander 172
Milk Harvey 154
Miłosz Czesław 65
Mirocha Maja 86, 175
Miss Gizzy 76, 77
Mister D. 76
Mizerka Anna 175
Mizelińska Joanna 116, 175
Molenda Izabela 50, 176
Monroe Marilyn 76
Monteki (Montague) Romeo 27–
29, 180
Mori Izumi 19
Mori Yuki 19
Mosiołek-Kłosińska Katarzyna 110,
176
Mostowik Monika 62
Mozart Wolfgang Amadeus 24
Możdżyńska Aldona 185
Możdżyńska-Nawotka Małgorzata
13, 176
Mrozik Agnieszka 66, 114, 115, 177
Murat Caroline 18
Musiał Maciej 88, 176
N
Nadana-Sokołowska Katarzyna 66,
114, 115, 177
Najdenowicz Fiolka 39
Nasierowski Jerzy 39, 181
Nasiłowska Anna 176
Nastulczyk Tomasz 110, 176
Neadar Michael 51
Nęcka Agnieszka 99
Noćoń Jolanta 172
Nowacki Dariusz 121
Nowak Samuel 66, 176
Nowakowski Piotr 170
Nowak-Paralusz Magdalena 178
Nowosad-Bakalarczyk Marta 128,
176
Nureyev Rudolf 34
Nurowska Maria 39, 64, 138
O
Oczko Piotr 110, 176
Ogińska-Bulik Nina 76, 176
Ogórek Michał 145, 184
Okoniewska Magdalena 62, 67, 186
Olszewski Tadeusz 43, 48–50, 56,
120, 186
Osiecka Agnieszka 20
Osińska-Boska Krystyna 169
Ostaszewska Danuta 105, 167, 174,
176
Ostaszewski Robert 36
Ostolski Adam 170
P
Paderewska-Gryza Anna 169
Panek Bogusław 169
Pankowski Marian 120
Pansa Sancho 152
Pasewicz Edward 36, 118, 122, 125,
127, 150, 162, 165, 186
Pastwa Marcin 173
Patou Jean 18, 19

- Pawłowicz Krystyna 109
 Pei-Tang Penelope 19
 Pessel Włodzimierz Karol 146, 151, 176
 Piekot Tomasz 169
 Pierchała Antoni 169
 Piróg Michał 40
 Platon 46
 Płonka-Syroka Bożena 178
 Podkowiński Władysław 93
 Podsiadło Magdalena 124, 176
 Polachowska Joanna 186
 Polkowski Andrzej 186
 Poniatowska Sarah 18
 Poniedziałek Jacek 40, 85
 Poprawa Adam 170
 Poprawa Marcin 169
 Post Emily 25
 Potaczek Tomasz 86, 175
 Pratchett Tony 70, 186
 Proust Marcel 20, 21
 Przedpeńska-Trzeciakowska Anna 185
 Przyklenk Joanna 167, 174
 Ptaszek Grzegorz 89, 176, 177
 Puig Julia 19
 Pustoła Konrad 165
 Pyszny Joanna 26, 175
 Pytlakowska Krystyna 65
- R**abczuk Anna 167, 174, 178
 Raczek Tomasz 40, 57, 58, 65, 85, 104, 136, 176, 179, 183
 Radkiewicz Małgorzata 63, 110, 176
 Reagle Joseph Michael 115, 176
 Reeves Keanu 147
 Reiter Paulina 165
 Rejter Artur 7, 102, 104, 114, 116, 118, 123, 126, 167, 173, 176
 Renouard Ophélie 18
 Rice Eva 19
 Richer Jean-François 80, 176
 Ripley Alexandra 13
 Ritz German 44, 125, 176, 177
 Rivera Sylwia 35
 Robinson B.A. 135
 Rodzoch-Malek Jagoda 7, 68, 177
- Rosenzweig Franz 42
 Rosiek Stanisław 93, 173
 Rostworowska Maria 169
 Roussillon de Girart 12
 Rozalina 27, 28
 Rozanow Wasyl 41
 Rudaś-Grodzka Monika 66, 114, 115, 177
 Ruffo di Calabria Fabrizia 19
 Rzepa Teresa 176
- S**ade de Donatien Alphonse François 80, 185
 Savatier Thierry 92, 177
 Schiffer Claudia 99
 Schilling Ewa 62, 117, 120
 Scorupski Barbara 25, 26, 32, 186
 Senghor Elisabeth 18
 Sękowska-Kozłowska Katarzyna 10, 178
 Shields Stephanie A. 90, 177
 Siemes Annette 129
 Sikora Tomasz 110, 169, 175
 Singh Adishree 18
 Siwiec Adam 167, 173, 174, 179
 Skawina Katarzyna 169
 Skowronek Bogusław 9, 172, 177
 Skowronek Katarzyna 9, 177
 Skrzypulec Violetta 10, 175
 Słany Krystyna 86, 177
 Słonimski Antoni 72
 Słowacki Juliusz 153
 Smith Zadie 116
 Snochowska-Gonzalez Claudia 170
 Sobolewska Anna 107, 177
 Sohn Anne-Marie 87, 177
 Spalony Tost 76
 Starosta Sławomir 39
 Stasińska Agata 170, 171
 Stawiak-Ososińska Małgorzata 88, 156, 177
 Stapor Irena 172
 Steciąg Magdalena 105, 170, 176–178
 Steel Danielle 20, 22, 23, 186
 Stendhal 121
 Stiller Robert 185

- Stróżyński Tomasz 172
Struzik Elżbieta 103, 173
Suchanow Klementyna 186
Suchodolski hr. 17
Suska Dorota 170
Swann Charles 20
Sypniewski Zbyszek 170, 173, 175
Szczuka Kazimiera 40, 65, 170, 173
Szczur Przemysław 38, 177
Szczygielski Marcin 51–55, 57, 58,
62, 118, 120, 122, 138, 147, 162,
163, 176, 183, 186
Szczygieł Marcin 41, 93, 185
Szekspir William 46
Szolginia Witold 80, 177
Szpakowska Małgorzata 103, 177
Szpila Grzegorz 169
Szpyra-Kozłowska Jolanta 66, 171,
173
Sztajer Sławomir 32
Szywniara 78
Szulżycka Alina 172
Szwarzman-Czarnota Bella 170
Szykowna Sylwia 183
Szymański Sebastian 171
Szymborska Wisława 82
Szypuła Tomasz 83
Szyszkowska Maria 39
- Ś**ławska Magdalena 90, 106, 167,
174, 176, 179
Śmieja Wojciech 45, 62, 63, 110, 114,
117, 177, 178
Śmietana Marcin 86, 177
Śpiewak Paweł 172
Świetlicki Marcin 153
- T**aras Bożena 174
Tattersall Kate 12, 182
Teichert Hubert 50, 176
Tessaro Kathleen 186
Tetmajer Kazimierz 93
Tin Louis-Georges 69, 178
Tokarczuk Olga 61, 73, 74, 164, 165,
180, 186
Tokarska-Bakir Joanna 172
Tokarski Ryszard 11, 18, 123, 178
Tomasik Krzysztof 44, 65, 115, 135,
152, 175, 178, 186
Tomczyńska Teresa 173
Torre e Tasso della Costanza 19
Trębicki Jerzy 39
Trojańska Edyta 169
Tycjan (Titien) 93
- U**lrichs Karl Heinrich 46, 47, 138
Umińska-Tytoń Elżbieta 13, 178
Uzdzička Marzanna 105, 178
- V**eronese Paolo 93
Villas Violetta 128
Volange De Cecylia 17, 19
Voolf Virginia 106
- W**adowska Olga 68, 178
Walczeńska Sławomira 110, 178
Wałęsa Lech 34
Wan Bao-Bao 19
Warkocki Błażej 38, 62, 115, 116,
127, 141, 143, 145, 151, 152, 154,
170, 173, 175, 178
Wawrzyńczyk Jan 171
Werner Andrzej 173, 177
Węślawski Jan Marcin 161, 185
Whitaker Autumn 19
White Edmund 34, 45, 180
Wieczorkiewicz Anna 103, 170
Wieruszewski Roman 10, 178
Wilczek Piotr 185
Wilde Oscar 45–48, 172, 178, 185
Williams Linda 63, 178
Williams Tennessee 33
Winick Gary 29
Wisłocka Michalina 128
Witkowski Michał 62, 76, 77, 114,
118–125, 127–129, 131, 148, 149,
153, 183, 185, 186
Witosz Bożena 9, 10, 110, 178, 184
Wittgenstein Ludwig 43, 178
Wojtak Maria 10, 178
Wojtyna Miłosz 178
Wolicka-Wolszleger Elżbieta 173
Wolniewicz Bogusław 178
Wszótek Mariusz 129

Wyrwas Katarzyna 107, 178
Wyrzykowski Mirosław 10, 178
Wysłobocki Tomasz 178

Xiaodan Chen 19

Zanussi Krzysztof 109
Zieliński Maciej 173
Zieniewicz Andrzej 167, 174, 178
Zięba Małgorzata 169
Ziębka Justyna 167, 174

Zobel de Ayala Natalia 19
Zobel de Ayala Paloma 19
Zygmunt Michał 122

Żelikowska Małgorzata 186
Żuk Grzegorz 11, 179
Żukowski Tomasz 173, 177
Żurawiecki Bartosz 113, 114, 120,
179
Żydek-Bednarczuk Urszula 105, 106,
172, 179

Coming-out in the Polish discursive space

Summary

Originating in the 1960s and in Poland developing since the turn of the 21st century, the LGBT discourse – liberationist, identity-oriented, theoretical and artistic – can be expected to draw the attention of scholars. Indeed, it has become an area of interest for many disciplines. It has been explored by philosophers representing various paradigms, psychologists and sociologists and continues to draw the attention of anthropologists and cultural, literary and film studies researchers. It is also present in linguistic investigations and reflection.

In Poland, the research has so far focused mostly on the problem of names given to LGBT individuals. This is a highly sensitive area of giving linguistic shape to the perception and categorisation of persons whose psychosexual identity is different than the commonly accepted one – both in the so called general language and in the insiders' language, that is as practiced by the LGBT community.

The adopted approach looks into the linguistic practices of non-heterosexual persons. The main focus is on a genre of speech whose performative nature creates a new reality that goes well beyond the language, both on the individual and on the social scale – coming out, a public (albeit to a different extent) self-declaration meaning 'I am an LGBT person'.

This communicative act has a long history, although its present name is relatively new and dates back to the 1960s. In Poland, it appeared in the public discourse in the 1990s and has quickly become adapted – together with its English name, which has been transferred into Polish.

Taking cultural linguistics as its theoretical basis, this book discusses a genre which is (relatively) new to Polish genology: its semantics and pragmatics and the accompanying struggles to find a name or label for it (or, to use a new-media phrase, to tag it). The name in this case is particularly important as it

documents the evolution in meaning and carries a substantial emotional load towards the communicative event it refers to.

Although the book's primary concern is the Polish practice of 'coming out of the closet', reference is also made to the acts of coming out taking place outside Poland and the world of fiction, which serves as a source of representation of the LGBT issue and an illustration of the phenomena discussed. This broader context provides the essential background and a base of data. Coming out is regarded here as a beyond-the-borders genre of speech (not universal, though, as non-heteronormativity is closely connected with specific cultures); still, the focus is primarily on its linguistic description in the Polish discourse space.

Coming out dans l'espace discursif polonais

Résumé

Se formant depuis les années soixante du XX^e siècle, et en Pologne depuis la charnière des XX^e et XXI^e siècles, le discours LGBT – émancipateur, identitaire, théorique et artistique – devrait inciter les chercheurs à l'explorer sur le plan scientifique. Effectivement, il constitue le champ d'intérêt de nombreux domaines scientifiques. Or, ce ne sont pas seulement les philosophes de différents paradigmes qui en traitent, mais aussi les psychologues et sociologues. En plus, il attire l'attention des anthropologues, des spécialistes de la culture, du cinéma et de la littérature. Aussi apparaît-il dans les réflexions et recherches linguistiques.

En Pologne, on a consacré jusqu'à présent le plus d'attention à la problématique de la dénomination des personnes LGBT dans la langue générale, mais également celle utilisée dans le milieu des personnes LGBT. Notons que c'est un champ très fragile de dénomination, de perception et de catégorisation des personnes dont l'identité psychosexuelle diffère de celle communément adoptée.

Mon examen se dirige vers l'activité linguistique des personnes non hétérosexuelles. Je choisis l'acte de langage qui grâce à la force de sa performativité crée une réalité nouvelle, non seulement linguistique – aussi bien à l'échelle individuelle que sociale. C'est le *coming out*, la déclaration publique (à une échelle différente) d'une personne donnée sur l'importance de sa constatation : « je suis une personne LGBT ».

La pratique communicative connue depuis longtemps (bien qu'elle ne soit pas encore appelée de cette façon, car la signification actuelle de l'expression date des années soixante du siècle précédent) est apparue en Pologne dans l'espace du discours public dans les années quatre-vingt-dix du XX^e siècle. Elle a été vite adaptée : aussi bien l'acte communicatif appelé le *coming out*, que l'appellation qui est une citation provenant de l'anglais.

Le livre, dont le fond théorique s'appuie sur l'ethnolinguistique, traite d'un (relativement) nouveau type de langue sur la carte génologique polonaise, de sa sémantique et pragmatique ainsi que des recherches onomastiques visant à l'étiqueter (ou pour employer le terme contemporain : à le taguer). La dénomination, dans ce cas, est d'une grande importance parce qu'elle non seulement documente l'évolution de la signification de l'expression, mais aussi elle contient un grand potentiel émotionnel à l'égard de l'événement de communication étiqueté.

Je m'intéresse à la pratique polonaise de la *sortie du placard*, ce qui ne signifie pas que je laisse de côté – en tant que fond et documentation matérielle – les *coming outs* en dehors de la Pologne, et les belles lettres où je trouve la représentation de la problématique LGBT et l'illustration des phénomènes dont j'écris. Je considère le *coming out* comme un type de langue transfrontalier (je ne veux pas dire par cela : universel, parce que la non-hétéronormativité est fortement liée à la culture), mais je focalise mon attention sur sa description linguistique dans l'espace discursif polonais.

Redakcja
Aleksandra Pikuła

Projekt okładki
Łukasz Kliś

Korekta
Blanka Król

Projekt typograficzny i łamanie
Hanna Olsza

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-796-8
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-797-5
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 12,5. Ark. wyd. 11,5
Papier Alto 90 g
Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa
„TOTEM.COM.PL. Sp. z o.o.” Sp. K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław